

infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, ad nulla sacramenta perveniant: sint postremo tales, ut his perpetua egestate sordentibus sit et mors solatium, et vita supplicium. » Ratio est, quia lex pœnalis non est extendenda ultra casum et personas in jure expressas: prout alibi amplius diximus.

336. *Sunt etiam infames.* — Resp. III. Filii hæreticorum sunt etiam infames. Farinacius, *de Hæres.*, q. 191, num. 26. Covarruvias, lib. II, *Variar. Resolut.*, cap. VIII, num. 1, in fine. Molina de J. et J., tom. III, disput. 638, num. 25. Pegna, in *Direct. Inquisit.*, p. 1. Comment. 4, §. *Hæc autem infamia*, cum communi contra Sanchez, lib. II, *Moral.*, cap. XXVIII, n. 5. Probant aliqui conclusionem ex c. 2, § *Hæretici*, h. t., in 6, ubi filii hæreticorum declarantur inhabiles ad beneficia, et officia, atque irregulares; ergo (inferunt) etiam infames; sed minus recte, quia, uti supra jam dictum, dari potest et datur inhabilitas hujusmodi, ac irregularitas absque infamia; ergo hæc ex illa male inferitur. Alii probant ex l. *Quisquis*, 5, C. *Ad leg. Jul. Majestat.*, ubi rei læsæ Majestatis humanæ perpetua notantur infamia, ibi: « Infamia eos paterna semper comitetur; » ergo (inferunt) etiam filii hæreticorum tanquam reorum criminis læsæ Majestatis divinæ sunt infames, arg. c. *Vergentis*, 10, h. t. Verum et hanc illationem non esse genuinam, constat ex num. præced.

337. Hinc aliter, et optime probatur ex pluribus constitutionibus Pontificiis, ut Innocentii IV. *Ad extirpanda*, edita 1259. Alexandri IV, rursus *Ad extirpanda*, edita 1259. Clementis IV, quæ pariter incipit *Ad extirpanda*, edita 1263. Honorii IV, *Exhibita*, edita 1286. Quibus specialiter statutum habetur, filios hæreticorum esse infames, ut videre est apud Farinacium, et Pegna, loc. cit. Accedunt duæ constitutiones Friderici imperatoris idem expresse statuente: ut proin ruat principale fundamentum Sanchez docentis contrarium ex eo, quod nullo jure reperitur statuta pœna infamiæ in filios hæreticorum.

338. *A reliquis temporalibus et corporalibus pœnis sunt immunes.* — Resp. IV. Reliquæ pœnæ temporales, et corporales hæreticorum, filios eorum Catholicos nullo modo afficiunt. Communis ac certa. Ratio est, quia nullibi in jure statutum reperitur, filios hæreticorum Catholicos alicui ex præfatis pœnis subiacere. Imo quod a pœna corporali sint immunes, po-

sitive statutum invenitur c. *Vergentis*, 10, h. t. et l. *Quisquis*, 5, C. *Ad leg. Jul. Majestat.*

339. *De filiis hæreticorum natis ante hæresin patris. Remissive.* — Cæterum utrum pœna infamiæ, et privationis omnis successionis in bona paterna afficiat hæreticorum filios non tantum natos post hæresin patris, sed etiam genitos ante illam, uti supra diximus de pœnis quibusdam spiritualibus, vide late pro, et contra discussum et finaliter negative concludentem apud Sanchez, cit., lib. 2, *Moral.*, cap. XXVII.

340. *In Germania hæretici Lutherani laici sunt immunes a pœnis hæreticorum temporalibus.* — Queritur IX. Num pœnæ temporales, et corporales afficiant hæreticos in Germania, et Romano imperio? Resp. I. Hæretici laici Augustanæ Confessionis, Lutherani videlicet, in foro civili temporalibus, et corporalibus pœnis non subiacent. Layman, lib. II, tr. I, cap. XVI, n. 4, in 6, pœnam. Pirhing, h. t., num. 83. Ratio est, quia vi pacis, et fœderis publici, religiosi nuncupati, a Pontifice non rejecti, gaudent cunctis privilegiis, juribus et immunitatibus civilibus, uti catholici, per dicta supra, quod etiam praxi continua comprobatur.

341. *Non item clericis hæretici.* — Dicitur notanter, hæretici laici; quia si clericus in hæresin quamcunque tandem, etiam Lutheranam labatur, pœnis temporalibus, et corporalibus, carceris v. g. perpetui (non item ultimi supplicii) omnino subiacet, iisque a judice ecclesiastico executive affici potest, et debet; tum quoad personas ecclesiasticas principes laici per illum publicum tractatum valide aliquid statuere nil potuerunt, arg. c. *Quæ in Ecclesiarum*, 10, de *Constitut.*, et amplius patet ex dictis lib. I, tit. II, de *Constitut.*, ubi late probatum est leges, statuta, et dispositiones laicorum de ecclesiis, vel ecclesiasticis personis etiam in favorem illarum factas, omni penitus carere valore. Tum quia Ecclesia quoad personas ecclesiasticas nec tacite, nec expresse approbavit illud fœdus, eximendo hæreticos a pœnis juris, imo contrarium huc usque practicavit, et etiamnum practicat; clericos hæreticos deprehensos temporaliter, et corporaliter puniendo, et ad carceres etiam perpetuos detrudendo.

342. *Utrum alterius, quam Augustanæ confessionis et sectæ hæretici laici in Germania sint immunes a pœnis hæreticorum.* — Dicitur notanter, hæretici laici Augustanæ confessionis; quia num etiam alterius confes-

sionis, et sectæ hæreticæ, v. g. Calvinistæ, Zwingliani, Hugonotæ, etc., sint immunes a pœnis temporalibus, et spiritualibus, merito dubitari potest; quia per pacem publicam religiosam Passavii conditam, et postea Augustanæ confirmatam, soli hæretici Augustanæ, non item alterius sectæ immunes a pœnis, et participes sunt facti jurium et privilegiorum, quibus gaudent Catholici.

343. Nec juvat alios hæreticos, si dicatur illos a pœnis hæreticorum exemptos, juriumque et privilegiorum civilium participes esse factos saltem postea per publicam pacem monasteriensem et Osnabrugensem. Nam contra est, quod illa pax non tantum nullo, nec tacito modo approbata, sed positive reprobat et annullata et irrita declarata fuerit ab Ecclesia per Bullam Innocentii X, supra num. 154, allegatam. Hinc quamvis in foro civili illa pax de facto observetur, ac propterea etiam alii hæretici a pœnis immunes permittantur; tamen spectando jura ecclesiastica hujusmodi hæreticos etiam laicos temporaliter punire, et ad perpetuos carceres detrudere posse videtur; cum nullo jure, aut valido pacto censeantur exempti.

344. Dicitur autem repetitis vicibus spectando jura; quia utrum non saltem consuetudine legitime præscripta a pœnis immunes, juriumque, et privilegiorum civilium participes sint hæretici laici alterius, quam Augustanæ confessionis, aliis discutiendum relinquimus.

345. Illud certum est, non expedire, ut iudex ecclesiasticus hæreticum hujusmodi laicum propter hæresin temporaliter, aut corporaliter in his partibus puniat, eo quod sine publica perturbatione id fieri vix posset, hæreticis cunctis publicæ pacis fractionem conquerentibus, et pro mantentione illos apud catholicos instantibus, vel bellum novum propterea moventibus; ut propterea ad evitandum majus malum etiam alterius quam Augustanæ sectæ hæreticos laicos impunitos, ac vindictæ divinæ relinquere debeat; enimvero ad evitandum majus malum, præstat minus permittere, et impunitum relinquere, per vulgaria juris.

§ VII.

DE POTESTATE ABSOLVENDI AB HÆRESI ET ALIIS CASIBUS RESERVATIS, COMPETENTE EPISCOPIS.

346. *Papa nullum peccatum nisi ob annexam*

excommunicationem reservat. — Supponitur I cum communi doctorum, quod S. Pontifex ordinarie nullum peccatum sibi reservet, nisi propter annexam excommunicationem sibi item reservatam. Unde sublata censura, censetur ablata reservatio culpæ; et ita si quis v. g. tempore jubilæi, vel alias confessario habenti specialem facultatem absolvendi a casibus Summo Pontifici reservatis fuisset confessus, ab eoque absolutus ab omni vinculo excommunicationis, ommissa tamen per oblivionem absolutione casus reservati Papæ, posset postmodum ab hoc per quemlibet confessarium absolvi. Et similiter si hæreticus ignoret, hæresi annexam esse excommunicationem, ac proin hanc non incurrit ratione ignorantie, juxta dicenda infra tit. XXXIX, de *Sententia excommunicat.* potest is a quolibet confessario absolvi. Pirhing, h. t. n. 37, et Bassæus, §. *Casus reservatus*, tom. I, n. 2; Layman, lib. V, tract. VI, cap. XII, n. 2, et alii passim.

347. *Forus est triplex contentiosus.* — Supponitur II, cum Ludovico Miranda, tom. I, *Quæst. regul.* quæst. 46, art. 7; Sanchez, lib. VIII, de *Matrimon.* disp. 34, n. 29, et aliis quod triplex sit forus, alius contentiosus, alius pœnitentialis, alius vero forus conscientie, qui est medius inter utrumque. Forus contentiosus idem est, ac forus externus, et c. *Forus*, de *Verb. significat.* describitur dicendo: Forus est exercendarum litium locus.

348. *Alius pœnitentialis, alius conscientie.* — Forus pœnitentialis est forus sacramentalis, quando scilicet aliquis in sacramento pœnitentiæ ab aliquo peccato, vel censura absolvitur, non præstita sibi absolutione ligatur. Forus tandem conscientie mediat inter utrumque; licet enim forus sacramentalis videatur nonnullis idem esse ac forus conscientie, revera tamen differunt: nam absolutio, quæ conceditur in foro pœnitentiæ, potest fieri a solis sacerdotibus confessariis, et quidem in sacramento pœnitentiæ. Absolutio vero in foro conscientie ab excommunicatione, et aliis censuris potest ab habentibus legitimam potestatem tam intra, quam extra sacramentum pœnitentiæ, dummodo sit prima tonsura initiatus, præstare, ut cum aliis a se citatis notat Navarrus, cap. XXVII, *Manualis*, n. 41, quanquam commodius sit, ac magis receptum, ut talis absolutio committatur presbytero.

349. *Absolutio pro foro conscientie valet*

quoad omnia; nisi lis moveatur in foro externo. — Supponitur III, cum communi doctorum, quod absolutio pro foro conscientiae valeat quidem quoad omnia, præterquam quando lis movetur in foro externo; tunc enim iudex secundum rigorem juris potest non habere rationem hujus absolutionis, nisi eam ultro acceptare velit; quia absolutio pro foro conscientiae data, nihil præjudicat foro externo. Unde hæreticus v. g. absolutus ab habentibus legitimam potestatem pro foro conscientiae, si postmodum accusetur de hæresi in foro externo, non evadit poenas hujus fori externi, etiam si poenitentia aliqua publica fuisset ipsi imposita pro foro conscientiae. Ratio est, quia utrumque iudicium tendit ad diversos fines: nam in foro conscientiae præcipue consideratur salus animarum, et compensatio offensæ divinæ; in foro autem externo debet attendi ad publicam vindictam, et satisfactionem reipublicæ, quam reus pravo suo exemplo offendit. Pirhing, h. t. n. 44, cum aliis citatis. et Layman, lib. I, tract. V, part. I, cap. VII, pluribus hanc absolutionem pro foro conscientiae declarans. His suppositis.

350. *Ordinari vi Tridentini possunt absolute ab omnibus delictis occultis etiam hæresi.* — Queritur I. An, et quando episcopi habeant facultatem absolvendi ab hæresi, et aliis casibus Papæ reservatis? Præsertim an concessa eisdem a concilio Tridentino facultas absolvendi pro foro conscientiae ab hæresi, et aliis reservatis casibus occultis fuerit illis adempta per Bullam Cœnæ? Ante responsionem notandum primo, in concilio Trident. sess. 24, de Reformat. cap. VI, datam fuisse episcopis potestatem dispensandi in omnibus censuris ex delicto occulto provenientes, et absolvendi a cunctis casibus occultis etiam Papæ reservatis per sequentem textum: « Liceat episcopis in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus ex delicto occulto provenientes, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare: et in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis delinquentes quoscunque sibi subditos in diocesi sua, per se ipsos, aut vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiae gratis absolute imposita poenitentia salutari. Item et in hæresis crimine, in eodem foro conscientiae eis tantum, non eorum vicariis sit permissum. »

351. *Quæ facultas quoad casus Bullæ Cœnæ fuit revocata juxta communem doctorum.* — Notandum secundo, magnam esse controversiam inter doctores, an præfata facultas a Tridentino episcopis concessa, fuerit revocata per Bullam Cœnæ in ordine ad casus in illa reservados; et quidem in specie quoad hæresin in eadem Bulla inter alios casus specialiter reservatam. Una, eaque communior inter doctores sententia affirmat, dictam facultatem omnino fuisse revocatam. Ita docent Barbosa, de Officio, et potestate episcopi, allegat. 40, a n. 23; Sanchez, lib. II, Moralium, disp. 3, § 2, n. 22; Garzias, de Beneficiis, p. 41, cap. x, n. 115; Durand. in Bullam Cœnæ, lib. III, § 2, q. 12 et 13; Pignatelli, tom. I, Consult. 291, dicens, id hodie esse certum ob plures declarationes cardinalium. Sperellus, Decis. 112, n. 64, aliique plurimi a Barbosa, loc. cit. allegati.

352. *Per eandem Bullam.* — Fundamentum præcipuum hujus sententiæ desumitur ex verbis Bullæ, ubi § 21. Omnibus etiam episcopali dignitate præditis expressè adempta est facultas absolvendi a casibus in Bulla reservatis, quomodocunque etiam per cujusvis concilii decreta prius concessa. Audiamus verba formalia: « Cæterum a prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesie mandatis, et satisfaciendo cautione præstita, absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum, et indulgentiarum quibuscunque personis ecclesiasticis sæcularibus, et quorumvis ordinum etiam mendicantium, ac militarium regularibus, etiam episcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipsisque ordinibus, et eorum monasteriis, conventibus, et domibus, ac capitulis, collegiis, confraternitatibus, congregationibus, hospitalibus et locis piis, necnon laicis, etiam imperiali, regali, et alia mundana excellentia fulgentibus, per nos, et dictam Sedem, ac cujusvis concilii decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, vel in specie concessorum, et innovatorum, aut concedendorum, et innovandorum. »

353. *Quod probatur per declarationes cardinalium.* — Accedit, quod secundum hanc opinionem in supremo generalis inquisitionis prætorio romano fuerit pronuntiatum. Insuper S. Congregatio concilii Tridentini interpretum declaravit ex Bulla Cœnæ Do-

mini sublatam esse facultatem episcopis tributam in Tridentino, sess. 24, cap. VI, ut testatur Fagnanus, in c. Quoniam, de Constitut. n. 29, et c. Dilectus, de Temp. ordinat. n. 31, ubi subjungit: « Unde frustra nonnulli ex recensitoribus theologis hunc articulum in controversiam adducunt, cum habeamus claram determinationem S. Congregationis. » Refert etiam similes declarationes plures Piasec. Prax. p. 2, cap. I, a 3, n. 6, et seqq.

354. *Et decreta pontificum.* — Rursus ita declaravit Gregorius XIII et Clemens VIII, prout varii auctores testantur apud citatum Barbosam. Unde et S. Franciscus Salesius, cum in examine episcoporum sibi ex trigintaquinque quæstionibus Clemens VIII primam proposuisset: possentne episcopi ab hæresi absolute? isque respondisset: Possunt ex concilio Tridentino. Papa respondente, non esse hanc suam mentem, antiquatum enim esse illum articulum; mox sententiam retractans verus Ecclesie filius subjungit: « Quandoquidem est mens Vestræ Sanctitatis, a me discedo, prorsus Pontificiæ acquiesco. » Ita ex vita hujus sanctissimi antistitis refert P. Gobath, tract. VII, Theolog. experim. n. 370. Unde si veræ sunt hujusmodi Pontificiæ declarationes, ab hac sententia nequiquam videtur discedendum.

355. *Alii negant esse revocatam.* — Secunda sententia, et priori directe opposita, negat, per Bullam Cœnæ Domini revocari facultatem absolvendi ab hæresi aliisque casibus occultis pro foro conscientiae in concilio Tridentino concessam. Hanc sententiam multi etiam doctores tenent, quorum 24 citat Barbosa, ibid. n. 21. Imo, quamvis Sanchez, lib. II, in Decalogum, cap. XI, oppositam sententiam amplectatur, nihilominus tandem fatetur utramque, consequenter hanc secundam sententiam ex rationibus, et auctoritate doctorum reddi videri probabilissimam; addit tamen ad finem, « omnino tenendam esse sententiam priorem, nec in re tam gravi amplectendam esse sententiam posteriorem valde dubiam, et parum tutam. »

356. *Probare conantur suam opinionem ex jure.* — Cæterum hanc secundam sententiam probant nonnulli ex eo, quia decreta concilii generalis, præsertim novi ac moderni, cujusmodi est Tridentinum, non centur revocari, nisi fiat expressa mentio concilii, ut multi tenent doctores cum San-

chez, lib. III, de Matrim. disp. 26, n. 7, arg. c. Nonnulli, de Rescriptis, et alibi; ergo cum in Bulla Cœnæ Domini nulla fiat mentio concilii Tridentini, eidem non censetur derogare. Verum hæc ratio parum probat: nam ut diximus lib. I, tit. II, de Constitut. § 20, a n. 522, concilio Tridentino derogari, etsi de illo non fiat mentio expressa; vide ibidem dicta expresse.

357. *Melius igitur alii probare conantur hanc sententiam ex eo: Quia correctio juris est vitanda, si fieri potest, arg. c. Cum expediat, de Election. in 6, amplius diximus in Proæmio, § 42, a n. 201.* Atqui hoc fieri posse videtur in proposito, dicendo, quod concilium Tridentinum loquatur de potestate absolvendi ab hæresi occulta, et Bulla Cœnæ Domini de potestate absolvendi ab hæresi publica.

358. *Confirmant suam opinionem primo. Lex generalis posterior non tollit legem specialiter loquentem priorem, sed potius distinguitur et limitatur per antiquam, ne videatur eam corrigere, arg. c. Generi, de Regul. jur. in 6, Generi per speciem derogatur, cum concordantiis.* Atqui Bulla Cœnæ loquitur generaliter de hæresi ejusque absolutione, concilium Tridentinum vero loquitur specialiter de hæresi occulta, ut patet ex textu; ergo.

359. *Confirmant II, solvendo fundamenta prioris sententiæ. Et quidem ad fundamentum n. 352, allegatum ex verbis Bullæ Cœnæ Domini desumptum, respondent juxta proxime dicta, eam non tollere potestatem absolvendi ab hæresi, aliisque casibus occultis vi concilii Tridentini episcopis concessam; ut sic concordentur jura iuris, ac eorum correctio commode evitetur.*

360. *Solvunt argumenta contraria.* — Ad pronuntiatum supremi tribunalis S. inquisitionis dicunt, illud non habere vim legis: et quamvis priorem sententiam reddat valde probabilem, non tamen tollere probabilitatem oppositæ sententiæ posterioris.

361. *Ad declarationes S. Congregationis respondent cum Fagnano in c. Quoniam de Constitut., num. 59, et Engel, in Proæmio juris canonici, numer. 16, ex decreto Gregorii XV. Anno 1621, et Urbani VIII, die 2 augusti 1632, emanato, hujusmodi declarationibus nullam fidem in judicio vel extra a quocunque adhibendam esse, nisi in authentica forma solito sigillo, et subscriptione Emi. cardinalis præfecti, et secre-*